

РЕШЕНИЕ

№ 21040

гр. София, 23.10.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 18 състав, в публично заседание на 02.10.2024 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Златка Илиева

при участието на секретаря Снежана Тодорова и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **3558** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 204 от АПК вр. чл. 284 вр. чл. 3 от Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/.

Образувано е по искова молба, депозирана от Г. Д. К., ЕГН: [ЕГН], против Главна Дирекция „Изпълнение на наказанията“ към Министерство на правосъдието, с адрес: [населено място], [улица], с която е предявен иск с цена – 50 000.00 лв., ведно със законната лихва от 01.03.2024г. до окончателното изплащане на задължението, за причинени му неимуществени вреди.

Твърди, че през периода 13.01.2024г- 01.03.2024г. е бил настанен в следствен арест в [населено място]. Сочи, че санитарно-битовите условия в спално помещение №7 били лоши – нямало тоалетна, уринирал в бутилка, налагало се да чака по 30-40 мин., за да ползва общата тоалетна. Нямало течаща вода, достъпът до баня бил силно ограничен. Освен това в помещението имало дървеници, не се спазвал реда за престой на открито, ищецът бил лишаван и от срещи с адвокат, както и с близките си. Горното предизвикало силен стрес, безпокойство, безсъние.

В съдебно заседание ищецът лично и с процесуален представител поддържа иска. Претендира присъждане на адвокатско възнаграждение в минимален размер.

Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) при Министерството на правосъдието (МП), в съдебно заседание не се представлява и не изразява становище.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за основателност и доказаност на исковата претенция, като моли съд за произнасяне в посока уважаване на иска, като се определи обезщетение по справедливост, като в същото време се избегне неоснователно обогатяване, респективно прекомерност на същото.

Административен съд София - град, след като взе предвид становищата на страните и въз основа на приетите по делото на доказателствата, намира за установено от фактическа страна следното:

Като доказателства по делото е прието представено от Началник Районна служба „Изпълнение на наказанията“ В. писмо /л.15/. От същото се установява пребиваването на л.св. Г. Д. К. на територията на ареста при Районна служба „Изпълнение на наказанията“ В. към Областна служба „Изпълнение на наказанията“ П. К. е задържан в ареста в [населено място] на 12.01.2024г. и с Разпореждане №33/28.02.2024г. на Районна прокуратура В. е приведен на 01.03.2024г. в Затвора [населено място]. Видно от справка рег. №1603/05.06.2024г./л.17/, помещенията за задържани лица в ареста при РС „Изпълнение на наказанията“ В. не разполагат със собствен санитарен възел и мивка. Налице е един общ санитарен възел и на задържаните лица се осигурява достъп до него и течаща вода по всяко време на денонощието, при спазване на изискванията за обезпечаване на сигурността в ареста. По отношение на ползването на бани се сочи, че същото се извършва по изготвени графици, като такива ими и по отношение провеждане на престой за „каре“ за разходка-помещение от закрит тип. Уточнено е, че и за свиждания са изготвени ежемесечни графици, по два дни всяка седмица, с изключение на извънредни обстоятелства-пренаселеност. Тези ограничения не се отнасяли за срещите с адвокати. Във връзка с твърденията за наличие на дървеници, в писмото е посочено, че до месец януари 2024г. в ареста са правени обработки за борба с инсектициди от външна фирма, по сключен договор от ГДИН, а от месец март 2024г. обработките се извършват от сертифициран служител на ареста.

По искане на ищеца е допуснато събиране на гласни доказателствени средства.

От показанията на свидетеля Л. А. Я., пребивавал с К. от м.януари 2024г. до м.март 2024г., се установява, че условията в килията били трагични. Я. сочи, че в самото арестно помещение няма вода и тоалетна, а самото посещение на тоалетната се осъществява като арестантът чука на вратата и чака. Посочва, че се е случвало и по 10-15-20 минути да чакат, за да отидат до тоалетна. Уточнява, че около 50 човека са ползвали една тоалетна, а ходенето по малка нужда се е осъществявало най-често в бутилки. Споделя, че ищецът се оплаквал от обриви. Не конкретизира техния интензитет и продължителност. Соци, че свижданията били ограничени, като за период от две-три седмици на всички арестанти били отказвани такива с близки и адвокат, поради пренаселеност.

При така установената фактическа обстановка, съдът намира от правна страна следното:

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на лишен от свобода-задържан под стража, от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. На

основание чл. 203, ал. 1 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от Глава единадесета на АПК, исковите за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл. 203, ал. 2 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Според чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение, като в ал. 2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унизително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно, отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение (чл. 3, ал. 1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност (чл. 3, ал. 2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 50 000.00 лв., ведно със законната лихва от 01.03.2024г. до окончателното изплащане на задължението, за причинени неимуществени вреди от поставянето в нечовешки и унизителни условия – в помещения без тоалетна, без течаща вода, с дървеници, ограничен достъп до баня, липса на престой на открито, както и лишаване от срещи с адвокат и близки, с посочен период на увреждането от 13.01.2024г. до 01.03.2024г.

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице – задържано под стража в Ареста при Районна служба „Изпълнение на наказанията“ в посочения по-горе период, което твърди, че условията, в които е бил поставен там са

му причинили силен стрес, безпокойство, безсъние.

Искът е предявен срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ - надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), в постановеното пилотно решение по делото Н. и др. с/у България, в което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл. 3 ЕКПЧ. В решението Н. ясно се сочи, по какъв начин следва да се прилага българският закон, предоставящ компенсаторно средство, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл. 3 ЕКПЧ. Както е посочено в §226 и §227 от решението по делото Н. и др. срещу България чл. 3 от Конвенцията защитава една от основните ценности на демократичното общество. Той забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата. За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принижавя човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл.3.

Както посочва ЕСПЧ, в оценката на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което то е прекарало в тези условия

В случая ищецът навежда доводи за лоши битови условия – липса на тоалетна и течаща вода, както и наличие на дървеници, които му причинявали физически и психически страдания - несъответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания.

Както бе посочено по-горе, от показанията на свидетеля Я., които съдът кредитира с доверие, като последователни и неопровергани от останалите доказателства по делото, се установява, че условията в следствения арест са били неприемливи-липса на свободен достъп до тоалетна и течаща вода- самото помещение не е разполагало с тоалетна, на арестантите се налагало да изчакват продължително време за общите тоалетни, в резултат на което често ходели по малка нужда в бутилки. От същите е видно, че в период от две-три седмици арестантите са били лишени от възможността за срещи с адвокат и близки, както и от престой на открито. В подкрепа на посоченото

от свидетеля досежно санитарнобитовите условия е и описаното в цитираната по-горе справка / л.17/, в което се потвърждава отсъствието на елементарни хигиенни условия, както и допуснатото ограничаване на свижданията и срещи с адвокат, поради пренаселеност.

Относно ефекта на борбата с инсекти, в § 243 от пилотното решение по делото Н. и др. срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори се споменава, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. От доказателствата по делото и свидетелските показания се установява, че се пръска срещу дървеници, но ответникът не се е справил с проблема.

Законът забранява осъдените и задържани лица да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко и унижително отношение и задължава държавата да им осигури от една страна, условия, съобразени с уважението към човешкото достойнство, от друга - начинът и методът на изпълнение на наказанието да не ги подлага на страдание или трудности от степен над неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането, и от трета - като се има предвид практическите нужди на задържането, тяхното здравословно и физическо състояние да бъдат адекватно гарантирани.

В случая е установено неизпълнение на законови задължения – неосигуряване на благоприятни и хигиенични условия при изтърпяване на МН „задържане под стража“. От събраните по делото доказателства се установява, че в помещението, в което е бил настанен ищеца в ареста при Районна служба „Изпълнение на наказанията“ В. е имало дървеници, които не са били унищожени при извършваните дезинсекция и дератизация. Ответникът не ангажира достатъчно доказателства, опровергаващи твърдението за наличие на дървеници в спалното помещение, в което е бил настанен ищеца за исковия период. Наличието на предприети действия за обезпаразитяване не обуславя извод за изпълнение на задълженията на затворническата администрация при липса на резултат от така извършваните дейности по дезинфекция, дезинсекция и дератизация. Подобни са изводите на съда и досежно твърденията в исковата молба за липсата на достъп до постоянно течаща вода, тоалетна, както и достъп до свиждания и разходка на открито. Поради това, съдът намира за неизпълнено от ответника изискването за хуманно и неунижително отношение, обективизирано в ненадлежно осигуряване изискванията за благоприятни санитарно-битови условия и на недостатъчно обезпаразитяване за периода м.януари 2024г. –м.март 2024г.

Съдът е обвързан и от практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по тълкуването и прилагането на приложимите към казуса по делото разпоредби на Конвенцията – чл. 32 ЕКПЧ. Въз основа на нормите на международното право, обвързващо Република България, неговото тълкуване от ЕСПЧ, както и закрепените в Конституцията и ЗИНЗС принципни положения за забрана на всяко причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство на лицата, чиято свобода е ограничена, с факта на пребиваване в място за лишаване от свобода, неотговарящо на посочените принципни положения и стандарти, е налице първата предпоставка на отговорността по чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ. При пасивността на ответника да посочи доказателства, опровергаващи твърденията на ищеца за наличие

на дървеници в спалните помещения в Ареста при Районна служба „Изпълнение на наказанията“ В. въпреки изпълнението на склучения за целта договор, съдът е длъжен да съобрази ефекта от тези условия върху ищеца, както и периода на изтърпяване на наказанието при тези условия. ЕСПЧ в своята практика дава израз на разбирането за „нечовешко“ и „унизително“ отношение, определяйки едно отношение като „нечовешко“ когато, *inter alia*, то е умишлено, прилагано е в продължение на часове и е причинило или фактическа телесна повреда, или силно физическо и психическо страдание. Той счита едно отношение за „унизително“, когато то е било такова, че е предизвикало в жертвите усещания за страх, страдание и малоценност, които могат да ги унижат и обидят (решение К. срещу Полша 30210/96, § 92). Въпросът дали целта на отношението е била да унижи или обиди жертвата е още един фактор, който следва да се вземе предвид, но липсата на каквато и да е цел не може убедително да изключи нарушение на Член 3 (реш. по дело 28524/95, § 74; по дело 47095/99, § 101). Тези стандарти следва да бъдат приложени спрямо ищеца. Ирелевантно също така е и обстоятелството, че ищецът не е бил поставен в по-неблагоприятни условия от останалите задържани, т.е. че и други лишени от свобода са търпели същите условия. Наличието на нарушение на основно право сочи на понасяне на неимуществени вреди - накръняване на човешкото достойнство, дискомфорт, унижение.

Въз основа на събраните по делото доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното. След като е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, по силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС е налице и втората предпоставка за ангажиране отговорността на ответника, а именно настъпването на неимуществени вреди.

Въз основа на събраните по делото доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното. Ответникът не ангажира доказателства, които да опровергават твърденията на ищеца, въпреки указанията на съда, дадени с Определение № 8886/17.06.2024г. След като е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, по силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС е налице и втората предпоставка за ангажиране отговорността на ответника, а именно настъпването на неимуществени вреди.

Между незаконосъобразното бездействие и вредите има пряка и непосредствена причинна връзка. Видно от приложеното по делото писмо /л.17/ ищецът е задържан в ареста при Районна служба „изпълнение на наказанията“ В. на 12.01.2024г. и е приведен в Затвора [населено място] на 01.03.2024г. / вж. л.11/ с Разпореждане № 33/28.02.2024г. на районна прокуратура В..

С оглед гореизложеното, съдът приема че за периода от 12.01.2024г. до 01.03.2024г. ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са следствие от нарушаване на общата забрана на нечовешко и унижително отношение. Несъмнено твърденията в исковата молба за настаняване на ищеца в помещения без тоалетна, без течаща вода, наличие на дървеници, с общо ползване на тоалетна, ограничен достъп до баня, ограничаване на престоя на открито и регулярните срещи с адвокат и близки за период от около две седмици, причиняват емоционален стрес, безпокойство, чувство на унижение

и кореспондират на понятието „нечовешко“ и „унизително“ отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Налице е причинна връзка между бездействието и неимуществените вреди. Според съда, поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

При наличие на нарушение на някоя от посочените в чл.3 от ЗИНЗС хипотези, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното (чл. 284, ал.5 от ЗИНЗС).

От установеното по делото неизпълнение не следва автоматично обезщетяване на причинените неимуществени вреди в парично изражение, възприето за дължимо от този, чиито права са нарушени, съобразно неговото лично, субективно усещане. Естеството и характерът на причиненото страдание съдът следва да прецени не само от страна на субективното възприятие и усещане на пострадалия за причинена вреда, но и с конкретните факти, от които тя произтича и най-вече обезщетението следва да е съобразено с общите схващания за справедливост, съобразени от съда при приложението на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. Същият следва да отчете интензитета на негативните преживявания, това, че освен наличието на дървеници, ограничен достъп до тоалетна и липса на течаща вода в спалните помещения, нарушен ред за престой на открито и свиждания за част от исковия период, не се навеждат други обстоятелства, изпълващи понятието на унизителни и безчовечни условия на живот. Освен това, съдът съобрази, че в хода на съдебното дирене не се установи ищецът да е претърпял особен дискомфорт, нито да е споделял съществени оплаквания от занижените санитарно-битови условия и нарушения ред за провеждане на престой на открито и свиждания. Съдът взе предвид и сравнително кратката продължителност - по-малко от два месеца, при съобразяване на стандарта на живот в страната и новите решения на ЕСПЧ по дела, касаещи оплаквания за лоши условия в местата за лишаване от свобода. Според същите, обезщетение, присъдено от националния съд, което се равнява на 4 евро на ден или на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства, е адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане.

Доколкото обаче, исковата претенция е предявена за вреди поради наличие на дървеници, липса на санитарен възел в спалните помещения, но все пак достъп до такава, както и сравнително кратък период на ограничени свиждания, то това следва да бъде съобразено при определяне размера на обезщетението в смисъл, че пълният посочен размер на обезщетения в най-новите решения на ЕСПЧ е неприложим към настоящия случай, доколкото той касае кумулативен ефект от повече на брой различни и по-силни като интензитет оплаквания при изтърпяване на наказанието, какъвто не е настоящият случай.

Изложеното е основание за съда да определи размер на обезщетението под посочения от ЕСПЧ размер, или такава в размер на около 4 лева на ден, което

би било справедливо обезщетение за претърпените от ищеца неимуществени вреди. Съдът намира за справедлив размерът от 200 лева , като съобрази размера на дължимото обезщетение и с установената съдебна практика по сходни дела на АССГ / Р2451/19г.; Р2475/19г.; Р204/20г.; Р1063/19г. Р357/21г.; Р1776/24г. по адм.д.8648/23г.; Р776/24г. по адм.д 3809/23г./, /, както и на ВАС Р 689/20 г. по адм. д. 2442/2018г./.. Горната сума следва да се присъди заедно със законната лихва, съобразно петитума на исковата молба – от 01.03.2024г., до окончателното изплащане на присъденото обезщетение. В останалата част - за сумата над 200лв., до размера на претендираните 50000 лв., искът е неоснователен и недоказан, поради което следва да се отхвърли.

При този изход на правния спор, своевременно направено искане и на ищеца се дължат разноски в размер на 10 лева за държавна такса, а на процесуалния му представител адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в размер от 19 лева, съобразно представения договор за правна помощ, уважената част от иска и на основание чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС, вр. чл.8 ал.1, вр. чл.7 ал.2 от Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

На ответника не се дължи юрисконсултско възнаграждение, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС, предвид частичното уважаване на иска.

Мотивиран от горното и на основание чл. 284, ал. 1 и чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините, Административен съд София -град,

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", на основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС да заплати на Г. Д. К., ЕГН: [ЕГН], обезщетение в размер на 200 /двеста/ лева, за претърпени неимуществени вреди от нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, причинени от условията, в които е бил поставен в Арест при Районна служба „Изпълнение на наказанията“ В. към Областна служба „Изпълнение на наказанията“ П. в периода от 12.01.2024г. до 01.03.2024г., ведно със законната лихва от 01.03.2024г., до окончателното му изплащане, като ОТХВЪРЛЯ иска над сумата от 200 лева до размера от 50000 лева, като неоснователен и недоказан .

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" да заплати на Г. Д. К., ЕГН: [ЕГН] разноски за съдебното производство в размер в размер 10 (десет) лева.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" да заплати на адв. М. П., САК, със служебен адрес: [населено място], [улица], ет.3, адвокатско възнаграждение в размер на 19/ деветнадесет / лева, на основание чл. 38, ал.

2 от Закона за адвокатурата.

Решението подлежи на обжалване в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните, с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София -град.

СЪДИЯ: